

2002.07.24.

A morál malasztja

„A morál malasztjából nem lehet vacsorát főzni, nem vehető belőle a gyerekek cipő, s nem fizethető be a villanyszámla. Jólét kell, filozófus uraim, jólét!”

Kun István

A magamfajta, a sültrealizmus fertőjében dagonyázó publicista csak csodálattal olvasgatja az olyan fennkölt szellemek munkáit, mint amilyen Kis Jánosé (Medgyessynek mennie kell, MH, jún. 19.), vagy az ellenérvekkel szemben őt védő Tamás Gáspár Miklóse (A gyászoló család, Népszabadság, jún. 22.; Ugocsa non coronat, MH, jún. 27.), hogy **Eörsi Istvánnak** és másoknak okos gondolatait már ne is említsem. A fő csapásirány természetesen Kis János soraiban alakul ki. Föltétlenül igaza van abban, hogy Orbán Viktor lényeges kérdésekre nem adott éveken át választ. Földhözragadtságomban a megválaszolatlan kérdéseket temetetlen holtaknak tekintem, s azokat az emberiség ősi törvényei szerint egyszer el kell temetni, vagyis el kell jönnie annak az időnek, hogy válaszolni muszáj rájuk. Ám a baloldali kormány nem követheti ezt a gyakorlatot, ez számára elfogadhatatlan, s mert Medgyessy miniszterelnök nem előre közölte kémelhárító voltát a választópolgárokkal, ezért a kíváncsok politikai rendtől idegen.

Objektíve igazsága lehet a két filozófusnak akkor is, ha a lakosság nem így látja. A közvéleménykutatók szerint a túlnyomó többség a miniszterelnök maradása mellett teszi le a voksot a történelem után is, és még az áprilisban jobbra szavazóknak bő negyede sem szeretné Medgyessy lemondását. A kérdés az, hogy a bölcsek okfejtése és az állampolgárok állásfoglalása között miért olyan nagy a diszkrepancia. Itt nem egyszerűen arról van szó, hogy a plebs idomul a kormányzó pártokhoz, hiszen a Fideszre szavazók jelentékeny része sem tekinti az eseményeket pálcátörésre alkalmasnak.

Induljunk ki onnan, miért választották meg Medgyessyt, és miért kapott rajta keresztül kormányzati felhatalmazást a választóktól a baloldal. Talán mert a szocialisták miniszterelnök-jelöltje olyan kiváló szónok lenne? Dehogy. Talán azért, mert fotogénebb lenne? Áh. Talán mérlegelték az állampolgárok, hogy Orbán a sokat szidott átkosban tanulhatott Nyugaton, míg Medgyessy része volt a kádári elitnek, és nyilván mindenki máshoz hasonlóan ő is lekozma a brancsban? A választót egyik sem érdekelte. Talán olyan sikeresen kampányoltak a szocik, hogy meggyőzték a többséget? A kampány bűnrössz volt, szakszerűtlen, mondhatni bürokratikus. Előnyt szereztek a kommunikációban? Fenéket! A jobboldal milliárdokkal rendelkezett, a madárjósok szerint a baloldalnak szemernyi esélye se lehetett a győzelemre.

Hát akkor mégis: mi indította a választókat, hogy Medgyessyre és csapatára szavazzanak?

A remény. A reménykedés, hogy talán jobb lesz. Az állampolgárok cselekedetei fölött ott lebegett e megfogalmazatlan várakozás, és óriási meglepetésre a baloldalnak adták a kormánykereket.

A magyar társadalmat az jellemzi, hogy a lakosság kétharmada ma rosszabbul él, mint a rendszerváltás előtt – jobban talán ha tíz százalék –, négytized pedig

nyomorban leledzik. A demokrácia alapelvei gyönyörűek lennének, már ha például a lezárt négyéves átgazolás nem taposta volna szét azokat, ámbár a lényeg mégis az lenne, hogy mi célja volt a rendszerváltozásnak. Az erkölcsi maximalizmus? Természetesen lehet ez is cél, csak hogy az ezt forszírozók lassanként kiszitálják a parlamentből a tüneményes elmékkel megáldott SZDSZ-t, ami – ha megtörténne – fölmérhetetlen károkat okozna. Nyugodtan állítható: minden fennkölt elv lepereg a lakosság zöméről, és el sem ítélné az állampolgáraink emiatt mindaddig, amíg az életszínvonaluk nem igazolja szemükben a rendszerváltozás helyességét. Márpedig most még nem igazolja!

A szabadon választott kormányok miniszterelnökeinek a gazdaság iránti affinitása a nullával volt egyenlő. Antall József olyan kárpótlási kompromisszumokat kötött, amelyek a gazdaság szétveréséhez vezettek, Horn Gyula nem érzékelte a válság súlyát, Orbán Viktor se igazán ért ehhez a terepéhez. A jobboldalnak nincsenek a feladat léptékével megegyező, nagy kaliberű makroökonómusai, akikkel a fő társadalmi cél akár csak megközelíthető lenne. Mi lenne a követelmény? Az, hogy az illető gyakorlati politikus és egyúttal a gazdasághoz maximálisan értő legyen. Ilyen káderek kizárólag a volt pártállam gazdasági vezetésében emelkedhettek ki.

Mi lett velük? Békesi László deklarálta kivonult a politikából. Bokros Lajos magasabb szinten folytatja. Úgy tűnik, külföldön, több helyen sokszor kifogásolt modorát is elfogadják.

Németh Miklós nem vállalta már a főpróbát sem, mert az MSZP elzárkózott a hátszínre korszakosításától. Maradt egyedül Medgyessy Péter.

A rendszerváltozás lakossági elfogadottsága tehát korántsem teljes, inkább csak partikuláris. A társadalom akkor állna teljes mellszélességgel a piacgazdaság és a polgári demokrácia mellé, ha azok eredményeként tapasztalná életének jobbra fordulását. Addig az istenadta nép csupán legyint a politikus teljesítményére. A morál malasztjából nem lehet vacsorát főzni, nem vehető belőle a gyerekek cipője, s nem fizethető be a villanyszámla.

Jólét kell, filozófus uraim, jólét! Ez olyan erős társadalmi igény, hogy szinte megfogható, simogatható. Kielégítéséhez kevés a demagógia, az arrogáns populizmus, a könnyfakasztóan nacionalista tiráda, a tettek helyett ömlő propaganda. Erre biztosan rájött a többség. A jólétet kizárólag korszerű gazdaság alapozhatja meg, de ha továbbra is veri az Isten házákat a gazdasághoz alig konyító kormányfőkkel, akkor ennek reményei elszállnak.

Medgyessy legalább a baloldaltól hagyni kellene dolgozni. (Az ellenzék úgyis naponta fogja támadni.) A mindennapok tétje ma még fölbecsülhetetlen. A kormány sikere mindannyiunké lesz, nemcsak a kormányzó pártoké. A gyarapodásunkra azonban semmiféle biztosíték nincs, az Európai Unió sem garancia, csupán lehetőség. Cselekedni nekünk kell. Ám a jövő kudarcokat is hozhat. Ezeket hamarosan milliók szenvednék meg, s a goromba időkben az erkölcsi maximalizmusunkat fölvaltánák véresre izzasztó gondok.

Erre érezhettek rá a választók, ezért reménykednek még a jobboldalon is sokan Medgyessyben.

A szerző publicista